

Stockholm 2019-10-31

Kulturdepartementet
Ref: Ku2019/01318/CSM

IOGT-NTO:s remissyttrande om Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)

IOGT-NTO:s inställning

IOGT-NTO är med nedanstående kommentarer och ändringsförslag positiv till förslagen i remissen och har inget att erinra i övrigt.

Utgångspunkterna för förslagen

IOGT-NTO håller med om de beskrivningar som görs av civilsamhället och den unika roll civilsamhället har i en demokrati. Detta tillsammans med civilsamhällets särart bör beaktas genomgående. En av civilsamhällets logiker är just att det inte går att inordna i en box eller att styra likt en myndighet eller företag. IOGT-NTO har inget att invända mot de fyra demokrativillkor som föreslås men ser risker i tillämpningen.

I huvudsak ansluter sig också IOGT-NTO till de beskrivningar och budskap som Forum framför i sitt remissvar, med följande tillägg.

- IOGT-NTO anser att det genomgående saknas ett främjandeperspektiv i syfte att utveckla demokratin. Ansatsen genom hela utredningen är att bevara demokratin med fokus på vad som inte ska tillåtas vilket är en allt för passiv hållning om vi vill stärka demokratin.
- IOGT-NTO menar att demokrativillkoret borde utredas avseende andra statliga medel som fördelas inom både det offentliga och till företag. Att demokrativillkoret enbart ska gälla civilsamhället är att särbehandla hela sektorn. Det borde ställas lika höga krav på alla som mottar statliga medel oavsett associationsform.
- IOGT-NTO vill poängtera att den organisation som söker/erhåller stöd inte bör straffas genom indraget/nekad bidrag om organisationen själv tillämpar motsvarande demokrativillkor i sin verksamhet genom att t.ex. inte hyra ut sina lokaler till organisationer som inte lever upp till demokrativillkoret.
- Det finns möjliga fördelar med samröre som utredningens resonemang inte tagit tillräcklig hänsyn till. Om en organisation riskerar att få bidraget indraget på grund av ett samröre med en viss organisation finns det risk att dessa organisationer av rädsla avstår från att stötta upp antidemokratiska organisationer i syfte utöva påverkansarbete på dem.

Särskilt om ansvarsfrågan

Med stöd i det resonemang som Forum för i sitt remissvar om att grundregeln är att en juridisk person ansvarar för sina handlingar samt om ansvarsförhållandet mellan paraply- och samarbetsorganisationer vill IOGT-NTO lägga till följande:

IOGT-NTO anser att en grundläggande inställning till alla bidragsmottagande organisationer måste vara att de kan bättra sig och få nya chanser att bevisa sig. En rimlig nivå är att organisationen förväntas vara reaktiva och hantera uppkomna situationer men inte nödvändigtvis förebygga eller skapa system för att säkerställa att alla medlemmar i alla lägen följer organisationens värderingar i enlighet med demokrativillkoret. Vid kända fall som uppenbart strider mot demokrativillkoret förväntas bidragsmottagande organisationer vidta åtgärder.

IOGT-NTO ser dock att den föreslagna bestämmelse i vissa fall är direkt nödvändig för att komma till rätta med de hot som finns mot ett öppet och demokratiskt samhälle.

Vi lämnar därför inga ändringsförslag i denna del.

Ändrings och tilläggsförslag

Sammantaget önskar IOGT-NTO framhålla ett förslag för att hantera en av de risker som lyfts fram.

En portalparagraf bör införas i förordningen om demokrativillkor för statsbidrag till organisationer inom det civila samhället. Detta för att ge uttryck för och fastställa den gemensamma synen på civilsamhället som en utgångspunkt för tillämpande myndigheter m.m. att förhålla sig till i bedömningssituationer utifrån en proportionalitetsprincip.

Textförslag: Denna förordning syftar till att motverka att allmänna medel delas ut till verksamheter som hotar det demokratiska samhällets grundläggande värderingar. Tillämpningen av denna förordning får inte utgöra ett hinder för ett självständigt och starkt civilsamhälle som ska utgöra grunden för och främja ett demokratiskt samhälle.

Kim Reenaas
Generalsekreterare